

SELETUSKIRI 1,1-C. 2/533

põllumajandusministri määruse "Tootjarühma loomise ja arendamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord" eelnõu juurde

Sissejuhatus

Põllumajandusministri määrus "Tootjarühmade loomise ja arendamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord" kehtestatakse "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 58 lõige 5, § 59 lõige 5 ja § 60 lõige 4 alusel ning kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40) artikli 18 lõike 4 alusel heaks kiidetud "Eesti maaelu arengukavaga 2007–2013"(edaspidi *arengukava*).

Määruse eelnõu eesmärgiks on kehtestada arengukava meetme 1.9 „Tootjarühmade loomise ja arendamise toetuse“ (edaspidi *toetus*) saamise täpsemad nõuded taotleja, kavandatava tegevuse ja taotluse kohta, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse vorm, toetuse määr ja suurus ning abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, nõuded toetuse saajale, taotluse hindamise kriteeriumid ja hindamise kord, sealhulgas taotluse eelistamise võimalused, taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise alused ja kord ning toetuse väljamaksmise kord.

Toetuse eesmärgiks on põllumajandusega tegelevate ettevõtjate ühise majandustegevuse edendamine ja hõlbustamine. Toetust antakse tootjarühmade loomise ja arendamisega seotud tegevuste kohta.

Eesti põllumajandustootjate, sh mahepõllumajandus- ja nišitoodete tootjate puhul on sageli probleemiks tootmisahela (tootmine – töötlemine – kaubandus – tarbija) lünklikkus, nõrk ühistegevus ja turundus ning väikesed kulutused innovatsioonile. Põllumajandustootjate kohanemisvõime on madal ning neil on raskusi oma toodete müügieelsel ümbertöötlemisel, kvaliteedinõuete täitmisel ja turustamisel. Turustamisel on oluliseks pideva kaubapakkumise tagamine ja piisavad kogused, mida on üksikutel väiketootjatel raske saavutada. Tootjarühmade toetamisega aidatakse kaasa tootmismahdade koondumisele, tootjarühmadesse kuuluvate tootjate tootmise ja toodangu kohandamisele turunõuetele vastavaks ning suurema lisandväärtuse ning parema hinnaläbirääkimispositsiooni saavutamisele põllumajandussektoris.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna maattevõtluse büroo juhataja Ülle Puusta (tel 625 6294, e-post ylle.puusta@agri.ee), maattevõtluse büroo peaspetsialist Merle Saaliste (tel 625 6262, e-post merle.saaliste@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Öövel (tel 625 6197, e-post maarika.oovel@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Silk (tel 625 6523, e-post leeni.silk@agri.ee).

Eelnõu sisu

Määruse §-s 2 sätestatakse, et toetust saab taotleda põllumajandustootjatest koosnev tulundusühistu, kes on tootjarühmana tunnustatud põllumajandusministri 11. märtsi 2010. a määruse nr 25 „Tootjarühmana tunnustamise taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord” alusel ja korras ning kes on tunnustatud tavapõllumajandusliku ja mahepõllumajandusliku tootmisviisiga toodetava toote kohta ning vastab toetuse taotlemise ajal selles õigusaktis sätestatud nõuetele.

Kuigi Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika seaduse alusel võib tootjarühmana tunnustamist taotleda lisaks tulundusühistule ka mittetulundusühing, saab vastavalt arengukavas sätestatud toetust taotleda vaid tulundusühistu. Toetuse eesmärk on aidata kaasa tootjarühmadesse kuuluvate põllumajandustootjate ühise majandustegevuse arendamisele ja seega on toetuse sihtgrupiks ainult tulundusühistud. Tulundusühituseaduse § 1 kohaselt on tulundusühistu äriühing, mille eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse, milles liikmed osalevad. Mittetulundusühingute seaduse § 1 kohaselt on aga mittetulundusühing isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine.

Määruse §-s 3 on sätestatud toetatavad tegevused ja nõuded neile. Toetatavad tegevused peavad olema seotud tootjarühma loomise ja arendamisega ning samas olema ka kooskõlas tootjarühma tunnustamisel esitatud tootjarühma tegevuskavaga, mis kirjeldab tootjarühma soovitud arengut jooksval ja järgneval neljal aastal.

Nõude kehtestamise eesmärgiks on tagada tootjarühma planeeritud areng ja toetuse eesmärgipärane kasutamine.

Määruse §-s 4 sätestatakse abikõlblike kulude loetelu ning mitteabikõlblike kulude loetelu.

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, artikli 35 kohaselt antakse toetust tootjarühmade loomise ja haldustegevuse hõlbustamiseks. Kuna artikkel 35 määratlus on väga lai, sätestatakse antud ministri määruses abikõlblike kulude täpsem loetelu. Toetust makstakse ainult nimetatud abikõlblike kulude kohta, mis on seotud tootjarühma loomise või arendamisega.

Abikõlblikud on § 4 lõikes 1 toodud kulude käibemaksuta maksumused. Kuna toetuse saajateks olevad tulundusühistud on käibemaksukohuslased, on neil võimalik taotleda käibemaksu tagastamist „Käibemaksuseaduse” alusel. Kulud peavad olema tehtud peale 1. jaanuari 2008. aastal.

Kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatud ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Taotleja peab tagama kasutatava toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise. §4 lg3 toodud nõuete täitmiseks on PRIA-l õigus küsida toetuse saajalt konkureerivaid hinnapakumisi.

Abikõlblikud kulud ei tohi olla vastuolus nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikliga 71 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15–73), artiklis 55 kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumitega.

Lisaks peab taotleja järgima ka muid seadusi, mis reguleerivad valdkonda, kuhu investering tehakse. Näiteks juhul kui taotleja investeringud põhivarasse sisaldavad ehitust, siis peab tehtav investering olema kooskõlas „Ehitusseadusega“.

Määruse §-s 5 sätestatakse toetuse määr ja suurus.

Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklile 35 antakse toetust vastavalt tootjarühma iga-aastase turustatud toodangu mahule esimese viie aasta jooksul alates tootjarühma tunnustamise kuupäevast. Maksimaalsed võimalikud antud toetuse puhul liikmesriigi poolt rakendatavad toetusmäärad ja summad on sätestatud nimetatud nõukogu määruse lisas 1, ning need sõltuvad tootjarühma tunnustamisest möödunud ajavahemikust ning tootjarühma müügitulu suurusel. Müügitulule suurusel kuni 15 646 640 krooni rakendatakse suuremat toetusmäära ja juhul kui tootjarühma müügitulu ületab nimetatud summat, siis seda summat ületavale müügitulu osale rakendatakse väiksemat toetusmäära. Lisaks sellele on sätestatud ka absoluutsed maksimaalsed toetussummad, ehk siis teatud müügitulu suurusel alates toetussumma enam ei suurene.

Näiteks kui tootjarühma taotleb toetust esimesel aastal peale tunnustamist ja tema viimase lõppenud majandusaasta müügitulu oli 15 000 000 krooni, siis arvutatakse tema võimalik toetussumma valemiga - müügitulu * 0,05, ehk siis 15 000 000 krooni * 0,05 = 750 000 krooni.

Kui aga tootjarühma müügitulu on näiteks 32 000 000 krooni, siis arvutatakse võimalik toetussumma valemiga - 15 646 640 * 0,05 + (müügitulu - 15 646 640) * 0,025, ehk siis 782 331 krooni + (32 000 000 krooni - 15 646 640 krooni) * 0,025 = 1 191 165 krooni.

Eestis rakendatakse antud toetuse puhul maksimaalseid lubatud toetusmäärasid, kuid maksimaalseid toetussummasid on nõukogu määruuses lubatuga võrreldes veidi vähendatud. Toetussumma ei suurene alates müügitulust 34 422 480 krooni.

Toetuse suurus arvutatakse kroonides, täpsusega kaks kohta pärast koma, lähtuvalt taotleja müügitulust liikmete toodetud põllumajandustoote ja selle töötlemisel saadud toote osas kokku. Kuna tootjarühm võib Eestis taotleda mitut erinevat samaaegselt kehtivat tunnustust, siis loetakse tootjarühma tunnustamise kuupäevaks kuupäeva mil tootjarühm sai esimest korda tunnustamise määruse alusel tunnustuse.

Määruse §-s 6 sätestatakse taotluse esitamisega seonduvad tegevused.

Taotleja esitab toetuse taotlemiseks selleks ettenähtud tähtajal Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile (edaspidi *PRIA*) lisas 1 toodud vormi kohase avalduse ning seal esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi *taotlus*). Avalduse peab taotleja lisaks paber kandjale esitama ka elektrooniliselt *Microsoft Exceli* tarkvaraga töödeldavas vormingus. Nõue on vajalik peamiselt seoses komisjoni määruuses (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15-73), nõutud seireindikaatorite kogumisega. Avalduse elektrooniline esitamine lihtsustab oluliselt seireandmete sisestamist

andmebaasi. Enamus taotlustest vormistatakse taotlejate poolt elektroonselt ja trükitakse PRIA-le esitamiseks paberile. Seega ei kaasne antud nõudega halduskoormuse kasvu taotlejale, küll aga väheneb ajakulu rakendusametis taotluse menetlemisel. *Microsoft Exceli* vormingus avaldus on üleval PRIA veebilehel.

Kõik dokumendid esitatakse originaaldokumentidena, kui määruses ei ole ettenähtud dokumendi ära kirja esitamist. PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Määruse §-s 7 sätestatakse täiendavad nõuded taotluse kohta. Toetuse taotleja peab esitama PRIA-le ka taotlusele taotleja seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendava volikirja ning maksuvõla ajatamise korral ka Maksu- ja Tolliameti tõendi selle kohta, et taotleja on tasunud maksud ajakava kohaselt. Ettenähtud tähtajal võib taotleja esitada vaid ühe taotluse.

Määruse §-s 8 sätestatakse rakendusametis tegevused taotluse vastuvõtmisel. PRIA kontrollib taotluse esitamisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse vormikohast täitmist ja taotluse tähtaegset esitamist.

Määruse §-s 9 sätestatakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja ja kavandatavate abikõlblike kulude vastavust määruses sätestatud nõuetele. Taotluse nõuetekohasuse kontrollimiseks võrdleb PRIA avalduses ja tegevuskavas toodud andmeid omavahel ning neid andmeid tõendavates dokumentides esitatud andmetega. Taotleja poolt esitatud andmete kontrollimiseks on PRIA-l õigus kasutada teiste andmekogude andmeid.

Vastavalt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 62 lõikele 2 on PRIA-l õigus jätta taotlus läbi vaatamata kui taotleja ei ole esitanud toetuse taotlemiseks kõiki nõutavaid dokumente või taotlus ei ole vormikohane.

Määruse §-s 10 sätestatakse nõuetele vastavate taotluste hindamise ja taotluste paremusjärjestuse moodustamise protseduur.

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuse liigi ja tegevusvaldkonna rahastamise eelarve, hindab PRIA nõuetele vastavaid taotlusi lisas 3 toodud hindamiskriteeriumide põhjal, andes taotlustele hindepunkte.

Taotlused jaotatakse hindamiseks nelja tegevusvaldkonna (teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede turustamine; loomakasvatustoodete (v.a lehmapiima ja -piimatoodete) turustamine; lehmapiima ja -piimatoodete turustamine; muude põllumajandustoodete turustamine) vahel, kus moodustatakse eraldi paremusjärjestused. Taotlust hinnatakse selles valdkonnas, mis vastab taotleja poolt avaldusel märgitud suurima müügituluga tegevusvaldkonnale.

Taotluste paremusjärjestuse moodustamisel loetakse igas tegevusvaldkonnas paremaks kõrgema koondhinde saanud taotlus. Võrdsete näitajatega taotluste puhul eelistatakse "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse" § 60 lõike 3 alusel taotlust, mille on esitanud suurema liikmete arvuga taotleja. Kui ka see näitaja on võrdne, eelistatakse taotlejat, kelle taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta tunnustatud põllumajandustoote müügist saadud tulu on suurem.

Määruse §-s 11 sätestatakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimused.

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa üldist toetuse liigi eelarvet ei ületata, siis rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused. Kui üldine toetuse liigi eelarve on ületatud, kuid tegevusvaldkonna rahastamise eelarve ei ole ületatud, rahuldatakse kõik selle tegevusvaldkonna nõuetele vastavad taotlused.

Kui nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab üldist taotluse liigi ja tegevusvaldkonna eelarvet, kuid samas on mõnes teistes tegevusvaldkonnas alataotlemine, siis jaotatakse alataotlemisega tegevusvaldkondade kasutamata eelarve proportsionaalselt ületaotlemisega tegevusvaldkondadele. Kui ka peale eelarve ümberjaotamist kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab tegevusvaldkonna rahastamise eelarve, rahuldatakse esimesena eelnevatel aastatel taotluse rahuldamise otsuse saanud taotlused, et tagada tootjarühmadele stabiilne tegutsemiskeskond. Seejärel moodustatakse tegevusvaldkonnas taotluste pingerida ning rahuldatakse paremusjärjestuse alusel parimad taotlused.

Kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole võimalik või põhjendatud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse" § 62 lõike 4 alusel.

PRIA teeb taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse taotluse rahuldamata jätmise otsuse 40 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtaja viimasest päevast.

Määruse §-s 12 kohaselt on taotlejal või toetuse saajal kohustus alates taotluse esitamisest kuni viie aasta möödumiseni PRIA poolt toetuse väljamaksmisest teavitada viivitamata PRIA-t kirjalikult oma andmete muutumisest, tootjarühma ümberkujundamisest, ühinemisest või jagunemisest, samuti teavitada PRIA kirjalikult nõusoleku saamiseks toetuse saamise või toetuse kasutamisega seotud muust asjaolust, mille tõttu taotluses esitatud andmed ei ole enam täielikud või õiged.

Määruse §-s 13 sätestatakse nõuded toetuse saajale, mis kaasnevad taotluse rahuldamise otsuse tegemisega. Üheks olulisemaks kohustuseks on see, et toetuse saaja peab toetuse abil soetatud põhivarana arvele võetavaid investeringuobjekte säilitama ja sihipäraselt kasutama vähemalt viie aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. Toetuse mittesihipärase kasutamise korral tuleb saadud toetusraha PRIA nõudmisel tagasi maksta. Viie aasta nõue on kehtestatud nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 72 lõike 1 alusel.

Peale kavandatud abikõlblike kulutuste tegemist tuleb taotlejal esitada PRIA-le lisas 2 toodud vormi kohane kuludeklaratsioon (edaspidi *kuludeklaratsioon*) koos määruses nimetatud dokumentidega.

Kulusid tõendavad dokumendid tuleb esitada PRIA-le kuni neljas osas ühe taotluse kohta hiljemalt 12 kuu jooksul arvates taotluse esitamisest.

Toetuse taotleja võib esitada kuludeklaratsiooni koos abikõlblike kulusid tõendavate dokumentide ära kirjadega ka koos taotlusega.

Määruse §-s 14 sätestatakse toetuse maksmine ja toetuse maksmisest keeldumine.

PRIA kannab toetusraha toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates § 13 punktis 2 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest.

Toetust ei maksta "Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse" § 62 lõike 5 teises lauses sätestatud juhtudel.

PRIA teeb taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest.

Määruse §-s 15 sätestatakse dokumentide säilitamine. Esitatud dokumente taotlejale ei tagastata. PRIA l on kohustus säilitada toetuse andmise ja kasutamisega seotud dokumente vähemalt 2025. aasta 31. detsembrini.

Eelnõu terminoloogia

Määruse eelnõus on kasutatud Euroopa Liidu Teatajas ilmunud asjakohastes eestikeelsetes ELi õigusaktides kasutatavaid termineid.

Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40), komisjoni määrus (EÜ) nr 1975/2006, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad kontrollimenetluse rakendamise ja maaelu arengu toetusmeetmete nõuetele vastavuse kohta (ELT L 368, 23.12.2006, lk 74–84) ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 15–73).

Määruse mõjud

Määrusega kehtestatakse tootjarühma loomise ja arendamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsema kord ning taotluse vorm.

Toetuse eesmärk on aidata kaasa põllumajandustootjatest koosnevate tootjarühmade moodustamisele. Läbi tootjarühmade ja ühiselt koordineeritud majandustegevuse on põllumajandustootjatel paremad võimalused omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete turustamiseks. Tootjarühma eesmärkideks võivad olla ka toodangu müügiks ettevalmistamise parandamine (sh tehniliste vahendite pakkumine toodangu sorteerimiseks, pakkimiseks jms), turusituatsiooni jälgimine, turustuskanalite otsimine, tsentraliseeritud müük hulgiostjatele ja raamatupidamise korraldamine ning vajaduse korral liikmete koolitus.

Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Tootjarühma loomise ja arendamise toetuse eelarve vastavalt arengukavale on 199 miljonit krooni, mis rahastatakse 75% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 25% ulatuses Eesti riigi eelarvest.

Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi e-Õigus kaudu. Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 11. juuni 1996. a määruse nr 160 „Vabariigi Valitsuse reglemendi kinnitamine punkti 253 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõude kooskõlastamise infosüsteemi kandnud kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult nõustumata jätmise kohta ning ei ole taotlenud tähtja pikendamist ega teatanud sellest ning seetõttu loetakse eelnõu heakskiidetuks.

Ants Noot
Kantsler

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a vertical line, positioned to the right of the name and title.